

1984/85:143

Måndagen den 13 maj

Kl. 12.00

1 § Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1984/85:554 om den turkiska minoriteten i Bulgarien

Anf. 1 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Mot bakgrund av uppgifter i dagspressen om behandlingen av den turkiska minoriteten i Bulgarien har Börje Stensson frågat mig huruvida läget för denna befolkningsminoritet motiverar att frågan tas upp av Sverige i FN eller annat internationellt forum.

Det är riktigt att uppgifter om starka motsättningar mellan den turkiska minoriteten i Bulgarien och myndigheterna i landet under året har förekommit både i internationell press och i svenska nyhetsmedia. I nyhetsförmedlingen har hänvisats till de ansträngningar som de bulgariska myndigheterna uppges ha inlett för att få den turkiska etniska minoriteten att "bulgarisera" sina turkiska namn.

Från officiell turkisk sida har frågan tagits upp med svenska myndigheter. Turkiska regeringen är oroad av uppgifterna att våld skall ha använts mot den turkiska befolkningsminoriteten.

Vi försöker på svensk sida fastställa sakförhållandena på olika vägar, bl. a. genom kontakter på diplomatisk nivå. Jag tog själv upp frågan under mitt besök i Bulgarien förra veckan. På bulgarisk sida avvisade man bestämt alla anklagelser om övergrepp mot denna befolkningsgrupp. Det fanns inget problem, utan det var Turkiet som hade velat göra frågan till ett problem.

Frågan har även uppmärksammats i internationella organ. Situationen för den turkiska minoriteten stod sålunda på dagordningen vid den nyss avslutade sessionen med parlamentariska församlingen i Europarådet. Förenta nationerna har ännu inte engagerats. Från turkiskt håll har man emellertid sagt att man avser ta upp frågan i olika internationella sammanhang.

Det kan tilläggas att det finns minoritetsproblem på många håll i regionen.

*Om den turkiska
minoriteten i Bul-
garien*

Sverige har traditionellt velat slå vakt om minoriteters rättigheter, varhelst dessa varit i fara. Denna politik avser vi fullfölja. Så kommer också att ske vid den nyligen påbörjade konferensen om mänskliga rättigheter i Ottawa.

Anf. 2 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Lennart Bodström för svaret på min fråga. Svaret andas mycket positiva tankar och känslor för just minoriteter, som vi vet drabbas hårt på olika håll i världen. Så är också fallet med turkar i Bulgarien.

Ca 1 miljon turkar bor i Bulgarien. Trots att turkar i Bulgarien i flera skilda dokument och överenskommelser medgivits minoritetsstatus har en systematisk assimileringspolitik och bulgarisering av turkar införts. Turkarnas politiska, ekonomiska, sociala, kulturella och religiösa rättigheter har begränsats. Turkarna har dock lyckats behålla sin identitet, kultur, tradition och religion. I det läget synes den bulgariska statsledningen ta till strängare och hårdare metoder för att genomföra vad som kan kallas bulgarisering.

Nu, speciellt sedan december 1984, pågår en kampanj över hela Bulgarien mot turkar för att de skall ändra sina turkiska namn till bulgariska, precis som utrikesministern nämner i sitt svar. I flera överenskommelser och dokument ges den turkiska minoriteten i Bulgarien rättigheter vad gäller språk, kultur och religion. Jag kan nämna vänskapsavtalet från 1925 mellan Turkiet och Bulgarien samt 1923 års Lausanne-avtal. Stadga 2 i 1947 års fredsavtal i Paris förpliktigar Bulgarien att vidta alla åtgärder för att trygga alla medborgares fri- och rättigheter. Undertecknandet av Helsingforsavtalet ger även Bulgarien skyldighet att skydda minoriteter.

Nu säger statsrådet att han har tagit upp frågan vid besöket i Bulgarien. Det är ytterst tacknämligt att så har skett.

Vidare sägs det i svaret att Sverige skall ta upp minoritetsfrågor vid den konferens om mänskliga rättigheter som pågår i Ottawa. Jag vill fråga utrikesministern: Innebär det att turkarnas problem i Bulgarien kommer att bli föremål för en framställning från svensk sida?

Anf. 3 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Börje Stensson och jag är ense om att Sverige mycket väl kan beröra frågan om förhållandena för en nationell minoritet i ett annat land även om svenska intressen inte är omedelbart berörda. Frågan om mänskliga rättigheter har inte en sådan begränsning att bara de berörda staterna skall anses vara behöriga att syssla med den.

Turkiet och Bulgarien har diplomatiska förbindelser. Det bör i första hand åligga Turkiet att lägga fram allt det bevismateriel man kan ha för ett förtryck av den turkiska befolkningen i Bulgarien. Om frågan väcks i internationellt forum av något slag, kan Sverige också mycket väl engagera sig i den diskussionen och ta del av de bevis som läggs fram t. ex. vid konferensen i Ottawa.

För egen del diskuterade jag detta ämne med den bulgariske utrikesministern i förra veckan. Jag fick då – kanske inte oväntat – undvikande svar, t. ex.

motfrågan om det inte var vanligt också i Sverige att människor bytte namn för att försvenska sina namn när de hade ursprungligen varit utländska. Det kunde jag ju inte förneka, men jag framhöll samtidigt att ingen tvingas att byta sitt namn av sådana skäl.

Vi skall fortsätta att följa denna fråga, det vill jag försäkra Börje Stensson, och ta till vara de möjligheter som finns att verka för förbättrade förhållanden för den turkiska minoriteten.

Anf. 4 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill ytterligare understryka mitt tack till utrikesministern för svaret på frågan. Det utrikesministern sade senast, att om något annat land tar upp denna fråga så är Sverige berett att medverka i arbetet för att förbättra förhållandena för turkminoriteten i Bulgarien, ger mig dock anledning till en följdfråga: Är inte Sverige berett att för egen del ta upp frågan och göra en framställning, exempelvis i FN? Vi kanske ändå behöver ytterligare förstärka bilden av Sverige som försvarare och bevakare av mänskliga rättigheter i världen. Den bilden kan säkert behöva förstärkas.

Anf. 5 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! För egen del anser jag det naturligtast att i första hand det land som anser sina intressen vara kränkta väcker en sådan här fråga. Turkiet har rimligtvis större möjligheter än Sverige att få fram material av betydelse. Om så frågan väcks i ett internationellt forum, blir vi i tillfälle att ta ställning till den.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1984/85:567 om USA:s blockadpolitik mot Nicaragua

Anf. 6 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig hur regeringen bedömer USA:s blockadpolitik mot Nicaragua och vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för Sveriges del och internationellt för att motverka USA:s blockad mot Nicaragua.

Den svenska regeringen tar avstånd från USA:s beslut att vidta ekonomiska sanktioner mot Nicaragua. Sanktionerna försvårar fredssträngningarna i Centralamerika därför att de står i strid mot de principer som kommer till uttryck i contadora-gruppens fredsförslag. Contadora-gruppen har alltid hävdat att konflikterna i regionen skall lösas genom förhandlingar mellan de berörda staterna utan inblandning utifrån. Vidare bidrar sanktionerna till att öka Nicaraguas internationella isolering. Därigenom äventyras Nicaraguas möjligheter att föra en alliansfri politik.

I sanktionernas spår följer ytterligare umbäranden för Nicaraguas befolkning samt svårigheter för landets näringsliv, inte minst den privata sektorn,

Nr 143

**Måndagen den
13 maj 1985**

*Om USA:s
blockadpolitik mot
Nicaragua*

*Om USA:s
blockadpolitik mot
Nicaragua*

att upprätthålla produktionen. Det finns en uppenbar risk att detta kan leda till skärpta inrikespolitiska motsättningar vilket inte främjar en vidareutveckling av demokratin i landet.

USA:s sanktioner mot Nicaragua är ytterligare ett utslag av den under senare år alltmer märkbara och oroande tendensen att politisera utrikeshandeln. Det är viktigt att värna frihandeln och respekten för internationella överenskommelser. GATT-stadgan måste respekteras och inte undergrävas med politiskt betingade åtgärder.

Inom regeringskansliet studeras nu i samråd med SIDA vilka möjligheter Sverige har att mildra effekterna av den införda handelsblockaden. Internationellt kommer den svenska regeringen att fortsätta stödja contadora-gruppens fredssträvanden samt verka för att GATT-stadgan efterlevs.

Anf. 7 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret och uttrycker min uppskattning över det klara avståndstagandet från USA:s blockadpolitik mot Nicaragua.

USA:s blockad är en allvarlig upptrappning av Reagan-administrationens strävanden att störta Nicaraguas regering. I februari uttalade president Ronald Reagan öppet att detta är målsättningen med USA:s politik i Centralamerika. Mineringen av nicaraguanska hamnar och det militära stödet till contras – de högerextrema väpnade styrkorna – tjänar samma syfte.

En talesman för Reagan-administrationen har nyligen förklarat att en direkt militär intervention i Nicaragua är möjlig. Andra åtgärder som övervägs inom USA:s utrikesdepartement är bl. a. en frysning av Nicaraguas tillgångar i USA, påtryckningar på internationella organisationer och banker att vägra lån till Nicaragua, samt avbrytande av de diplomatiska förbindelserna mellan USA och Nicaragua.

Reagan-administrationens åtgärder står klart i strid med folkrätten. De är oförenliga med FN:s stadgar, OAS statuter och GATT:s stadgar.

Reagan-administrationen uttalar sig i ord för contadora-gruppens förslag till en fredlig lösning av konflikten i Centralamerika, men motverkar i handling dess genomförande.

Vid behandlingen av Nicaragua-frågan i FN:s säkerhetsråd har USA stått isolerat. Det är angeläget att FN:s säkerhetsråd verkar för en snar fredlig lösning av konflikten i Centralamerika och att den otillbörliga inblandningen i Nicaraguas inre angelägenheter upphör.

Sverige bör liksom många andra länder medverka till att öka handeln med Nicaragua och lämna landet behövliga exportkrediter. På grund av den mycket svåra situation som Nicaraguas folk befinner sig i finns det starka skäl att utöka biståndet till landet. Katastrofbistånd bör snabbt kunna lämnas. Sverige bör också verka för att Nicaragua beviljas lån från internationella banker och organisationer där vi är medlemmar.

Herr talman! Sverige måste på allt sätt fullgöra sina internationella

förpliktelser mot ett litet land som befinner sig i kamp för sitt nationella oberoende och självbestämmande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 143

**Måndagen den
13 maj 1985**

*Om bilstödet åt
handikappade*

4 § Svar på fråga 1984/85:527 om bilstödet åt handikappade

Anf. 8 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om regeringen planerar några initiativ för att finna nya former för att underlätta för handikappade att ha egen bil.

Riksdagen har den 28 mars 1985, enligt regeringens och arbetsmarknadsutskottets förslag, beslutat om en förbättring av statens bilstöd till yrkesarbetande och studerande handikappade (prop. 1984/85:100, bil. 12, C 4, AU 11, rskr. 188). Frågan om ytterligare förbättringar av bilstödet bör enligt ett senare beslut av riksdagen utredas i syfte att förslag som innebär att bilstödet den 1 januari 1986 utvidgas till nya grupper skall läggas fram (SfU 1984/85:22, rskr. 252).

Jag avser att framöver återkomma till frågan om bilstödet med anledning av riksdagens senaste beslut i ämnet.

Anf. 9 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

En egen bil, och då en bil som är anpassad till det egna handikappet, är för många handikappade ett mycket värdefullt hjälpmedel. Det kan i många fall vara nyckeln till ett mera verksamt liv. Det är alltså viktigt att handikappade som har möjligheter att utnyttja detta hjälpmedel också får tillgång till det. Det kan innebära att de handikappade kan ha helt andra sociala kontakter än vad som annars skulle vara möjligt och att de, inte minst, kan upprätthålla ett förvärvsarbete.

Reglerna för bilstöd åt handikappade är – även efter de justeringar som vidtogs genom riksdagsbeslutet i mars – ganska "snåla". Inkomstgränser och liknande är satta så att mycket stora grupper handikappade inte kan utnyttja hjälpmedlet en egen bil. Har den handikappade ett normalt förvärvsarbete hamnar vederbörande i praktiken i ett inkomstläge som gör att bilstödet inte står till buds.

Detta är sorgligt för de berörda handikappade, som förlorar denna möjlighet att öka sin personliga rörlighet. Men jag vill påstå att det dessutom är mycket dålig samhällsekonomi. Om en handikappad därför att han inte kan utnyttja bilstödet kanske inte heller kan ta ett förvärvsarbete utan måste stanna hemma, innebär det naturligtvis en belastning för honom själv, men också en ekonomisk belastning för samhället.

För många handikappade blir alternativet att i stor omfattning utnyttja färdtjänsten. Kostnaderna för färdtjänsten blir flera gånger större än vad bidraget till egen bil skulle ha varit. Det är visserligen en annan huvudman

som betalar, men sett ur samhällets synpunkt är det klart att det inte spelar så stor roll.

Det finns alltså all anledning att se till att bilstödsreglerna görs så generösa att det för stora grupper handikappade verkligen är ett alternativ att ha egen bil.

Sedan jag ställde min fråga har jag med glädje kunnat konstatera att ett riksdagsbeslut har fattats i vilket regeringen uppmanas att göra någonting åt bilstödsreglerna. Det är inte det första riksdagsbeslutet i denna riktning, men tyvärr har det hänt tämligen litet, trots tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Socialministern säger nu, inte oväntat, att han kommer att respektera riksdagsbeslutet. Men det kunde vid detta tillfälle vara intressant att litet närmare få reda på hur socialministern avser att ta sig an denna fråga. När kan vi få ett förslag på riksdagens bord? I vilken riktning kan det tänkas att regeringen söker en lösning på detta problem?

Anf. 10 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag delar naturligtvis Pär Granstedts syn på bilstödet värde för de handikappade.

Trots det ekonomiskt kärva läget lyckades vi, genom omprioriteringar och besparingar, att öka det tidigare bilstödet med 17 milj. kr. Jag skulle naturligtvis gärna ha sett att vi hade kunnat gå ännu längre. Men man kommer inte ifrån verkligheten – det gör inte heller centerpartiet. Det är därför som man i centerpartiet är beredd att skära ned också för de handikappade när det gäller sjukförsäkringen, äldreomsorgen och barnomsorgen – det sker inte av ond vilja utan därför att man har ansett det vara nödvändigt.

Jag menar allvar när jag säger att jag har för avsikt att återkomma i denna fråga. Dess värre är det inte så enkelt som jag tyckte mig spåra att Pär Granstedt anser, att man genom att öka bilstödet skulle få samma besparing på färdtjänsten. Tyvärr är det så, och det visar bilstödskommittén, att besparingen på färdtjänsten blir väldigt liten i förhållande till den utgiftsökning som krävs för bilstödet.

Men vi behöver inte betvivla varandras goda vilja. Med gemensamma krafter och med hänsynstagande till den ekonomi som vi har tror jag nog att vi så småningom skall kunna förbättra bilstödet för de handikappade.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Vi kanske inte skall inveckla oss i en debatt om sjukförsäkringen. Den frågan har diskuterats flitigt i många andra sammanhang, så vi kan kanske avstå från det och i stället hålla oss till bilstödet.

Socialministern hänvisar nu till en utredning, i vilken man menar att besparingarna på färdtjänsten skulle bli mycket blygsamma. Jag tror att man bör studera det här en gång till. Jag vet i alla fall, och det är en bedömning som görs av handikappade, att en konsekvens av att man inte kan få bilstöd ofta blir att man använder färdtjänst i mycket stor omfattning. Det belopp

som därmed åtgår per år överskrider ofta betydligt det belopp som bilstödet skulle ha kostat. Och bilstödet är ju ett stöd mera av engångskaraktär, vars verkan blir bestående under flera år. Jag tror alltså att det finns anledning att ifrågasätta om inte besparingarna på färdtjänsten totalt sett är betydligt större och att det alltså skulle vara lönsamt att vara mer generös med bilstöd.

Sedan är det en annan sak att besparingarna för statskassan ju inte blir särskilt stora. Det är landsting och kommuner som är huvudmän och som har de stora kostnaderna för färdtjänsten. Det är viktigt att man inte tittar alltför snävt på det egna reviret, utan att man ser på den totala samhällskostnaden – det är den som är det viktiga.

Vidare bör man se hur detta påverkar den handikappades personliga situation. Nu tycker jag att riksdagen har sagt ifrån ganska ordentligt, och jag hoppas naturligtvis att det framläggs ett förslag. Det hade varit värdefullt om vi i dag hade fått besked om när vi kan vänta det här förslaget och vilken inriktning det kommer att få.

Anf. 12 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Den enda utredning som har gjorts på det här området, vilken belyser kostnaderna samt effekterna av ett förbättrat bilstöd på t. ex. färdtjänstkostnaderna, är den som bilstödskommittén har gjort. Man har alltså kommit fram till att besparingen blir ringa i förhållande till de ökade kostnaderna. Det är klart att vi på nytt kan studera detta. Jag menar att man ändå måste göra det innan man lägger fram ett förslag. Det är ofrånkomligt att vi måste ta hänsyn till ekonomin.

Sjävfallet skall vi diskutera varje fråga för sig vartefter frågorna tas upp. Men det går inte att komma undan det större sammanhanget. Det är lätt att ta upp fråga efter fråga och bortse från ekonomin och det större sammanhanget. Men det gör inte centerpartiet – och kan inte heller göra det. Ingen annan i riksdagen gör det heller. Därför föreslår man försämringar på en lång rad områden, vilket direkt försämrar för de handikappade. Det görs inte av ond vilja utan av hänsyn till ekonomin. Jag måste naturligtvis ta samma hänsyn till ekonomin, även om jag tycker att centerpartiet går för långt i nedskärningarna så att det kan få motsatt effekt.

Anf. 13 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tycker att socialministern använder sig av ett litet fult debattknep, när han slungar ut påståenden om de stora försämringar som centern skulle ha föreslagit. Jag känner naturligtvis ett behov av att bemöta dessa påståenden, att gå in i detalj och analysera centerns förslag och redovisa vad de innebär för olika grupper. Det är naturligtvis vad jag gärna vill göra när sådana här påståenden kommer, men då skulle denna debatt förvandlas från en debatt om bilstödet till en debatt om ett antal andra saker. Socialministern begriper ju att jag inte är beredd att ändra inriktningen på debatten. Därför tror han att han kan komma med dessa allmänna påståenden utan att de blir bemötta. Och det är riktigt – jag tänker inte nu ta en debatt om sjukförsäkring och andra förmåner; det skulle föra för långt.

Därför tycker jag som sagt att det kanske är litet ojust av socialministern att provocera med denna typ av uttalanden.

Det viktiga är alltså bilstödet, och jag är naturligtvis medveten om de ekonomiska konsekvenserna och de ekonomiska bedömningar som måste göras. Det var därför som jag i mitt inledningsanförande pekade på att jag för min del trots allt tror att de kärva bilstödsregler som nu finns är oförmånliga också ur samhällsekonomisk synvinkel – att vi alltså förlorar pengar på dem, förutom att effekterna av dem går ut över de handikappade.

Anf. 14 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag tycker att det är riktigt att Pär Granstedt inte ägnar någon tid här åt att bemöta det jag har sagt. Det vore bättre om herr Granstedt utnyttjade tiden till att sätta sig in i konsekvenserna av de förslag som centern har lagt fram. De innebär dock en besparing, dvs. en neddragning, på 1, 7 miljarder som också drabbar de handikappade. Jag betvivlar icke Pär Granstedts och centerns goda vilja, men den är ingenting värd om man inte också tar hänsyn till ekonomin, och det gör ni inte då ni behandlar fråga efter fråga frikopplad från den ekonomiska verkligheten.

Anf. 15 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Socialministern fortsätter envist att vilja diskutera sjukförsäkringen. Jag hävdar att de förslag beträffande sjukförsäkringen som vi har lagt fram inte på något ensidigt sätt drabbar de handikappade, men jag vägrar fortfarande att gå in i den sakdebatten, trots att socialministern tydligen hellre diskuterar sjukförsäkringen än bilstödet.

Sedan vill jag påstå att jag inte kommer med fråga efter fråga och begär utgiftshöjningar, som totalt skulle innebära ökade belastningar för samhället. Jag menar att det är dålig samhällsekonomi att inte ge de handikappade möjligheter att ha en egen bil och i stället tvinga dem att använda färdtjänsten eller att stanna hemma och avstå från förvärvsarbete. Visserligen har bilstödsutredningen kommit till en annan slutsats än jag, och självfallet finns det alltid en osäkerhet när man räknar på framtida konsekvenser av ett annat bidragssystem, men praktiska erfarenheter tyder på att de regler som nu gäller leder till slöseri på många håll.

Anf. 16 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Helt kort: Vad gäller bilstödet försöker jag alls inte smita undan en debatt. Uppfattningen är i grund densamma, att det vore bra om bilstödet kunde förbättras ytterligare. Det har vi för avsikt att göra så fort ekonomin tillåter det.

Får jag föreslå att Pär Granstedt beträffande effekten av försämrad sjukförsäkring tar ett resonemang med de handikappades organisationer. Herr Granstedt skall då få klart för sig att ert förslag har en mycket negativ effekt.

Anf. 17 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag tror inte att socialministern inbillar sig att jag eller någon annan i centerns riksdagsgrupp underlåtit att tänka igenom frågan om sjukförsäkringen. Om socialministern gör det har han mycket illa följt den senaste tidens politiska debatt. Nog om detta!

Jag tycker alltså att det finns anledning för regeringen att göra en ny analys och undersöka om inte de nuvarande reglerna för bilstödet i praktiken är ett samhällsekonomiskt slöseri.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 143

**Måndagen den
13 maj 1985**

*Om personalplane-
ringen inom polis-
väsendet*

5 § Svar på interpellation 1984/85:138 om personalplaneringen inom polisväsendet

Anf. 18 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson har frågat mig om min avsikt är att avveckla samtliga extra polistjänster, s. k. överstattjänster, genom att kraftigt strypa antagningsplatserna på polishögskolan och, om inte, vilket skälet är för att minska intagningen på polishögskolan. Göran Ericsson har vidare frågat mig om jag i stället för en nedbantning som ger oönskade effekter exempelvis är beredd att utöka tablåstaten vid landets samtliga polismyndigheter med förslagsvis sex polismanstjänster.

De frågor som Göran Ericsson har tagit upp måste ses mot bakgrund av den kraftiga tillväxt som det svenska polisväsendet har genomgått de senaste 20 åren och de skillnader som främst till följd av detta under vissa tider har funnits mellan tillgången på polispersonal och inrättade polismanstjänster.

Den 1 juli 1965 var sålunda antalet polismanstjänster 11 450. Det finns i dag ca 15 900 tjänster, vilket motsvarar en ökning med ca 4 500 tjänster eller med nära 40 %. Enligt min uppfattning talar såväl samhällsekonomiska som en rad andra skäl för att antalet polismanstjänster i dag befinner sig på en i stort sett rimlig nivå. Det kan naturligtvis i viss utsträckning fortfarande vara motiverat att inrätta nya tjänster för att tillgodose ett brådskande behov av nya tjänster för högt prioriterade områden. I årets budgetproposition har t. ex. föreslagits nya tjänster för bl. a. utredning av ekonomisk brottslighet. Det kan däremot, enligt min bedömning, inte vara försvarbart att generellt inrätta nya tjänster på det sätt som Göran Ericsson har föreslagit. Jag har därmed svarat på Göran Ericssons tredje fråga.

Göran Ericssons två andra frågor tar sikte på hur stor rekryteringen till polisväsendet skall vara med utgångspunkt från behovet av personal till det antal tjänster som har inrättats med stöd av riksdagens godkännande.

Den kraftiga tillväxt av polismanstjänster som jag nyss nämnt har naturligtvis också ställt krav på en hög intagning till polishögskolan. Som mest antogs 800 aspiranter under vardera budgetåret 1978/79 och 1979/80. Trots en hög rekrytering hade polisväsendet under flera år betydande vakansproblem genom ett underskott på polismän i förhållande till inrättade tjänster.

Detta underskott har numera bytts till ett inte obetydligt överskott på polismän i förhållande till antalet tjänster. I januari 1984 var överskottet ca 1 100 polismän. Riksdagen bedömde våren 1984 att antalet aspiranter med hänsyn till detta kunde begränsas till 200 under budgetåret 1984/85 och de därpå följande två budgetåren. Överskottet har emellertid fortsatt att öka och var i januari 1985 ca 1 300 polismän. Härtill kommer ca 820 polismän som för närvarande fullgör s. k. altemneringstjänstgöring och alltså inom kort också kommer att tillhöra den grupp av polismän som inte fått fast tjänst. Överskottet torde i huvudsak bero på svårigheten att på ett säkert sätt beräkna avgångarna från polisväsendet.

Det är mot denna bakgrund som regeringen för budgetåret 1985/86 har föreslagit en antagning av 150 aspiranter. Regeringens avsikt är att få en bättre balans mellan tillgången på utbildade polismän och det antal tjänster som riksdagen i budgetsammanhang har tagit ställning till samtidigt som elevunderlaget för grundutbildningen på polishögskolan hålls på en godtagbar nivå. Regeringen har också genom förslag om en omfattande assistentutbildning velat säkerställa att skolans totala kapacitet kan utnyttjas. Jag vill vidare nämna att det inom departementet pågår ett arbete i syfte att skapa bättre instrument för att kunna bedöma personalbehovet på såväl kort som lång sikt och härigenom kunna undvika de problem som Göran Ericsson har pekat på.

Som jag inledningsvis nämnde saknas i dag förutsättningar för att väsentligt utöka antalet tjänster för polismän. Det är då desto mer angeläget att man anlägger ett mera brett synsätt på polisväsendets resurser. Strävan bör vara att utnyttja alla de tillgångar som sammantaget finns inom polisväsendet på ett mer effektivt sätt och på ett sätt som i högre grad än i dag motsvarar medborgarnas och samhällets krav.

Den polisreform i två etapper som riksdagen har tagit ställning till syftar också till att skapa sådana möjligheter, framför allt genom en decentralisering av polisväsendet, som i sig också innefattar en demokratisering, samt genom en ökad flexibilitet. Det fortsatta arbetet inom 1981 års polisberedning, som särskilt tar sikte på resursanvändningen inom polisväsendet, bör också leda fram till sådana effekter som jag nämnde nyss. Jag anser alltså att man i en diskussion om polisens resurser inte bara kan beröra antalet polismanstjänster utan i lika hög grad får uppmärksamma den övriga personalen inom polisväsendet liksom den utrustning och de arbetsmetoder som polisen använder.

Anf. 19 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Eftersom jag nu har fått besked vad gäller mina frågor kunde jag vara nöjd därmed, men i egenskap av riksdagsman, och således ledamot av denna kammare, och även i egenskap av ombud för en del väljare har jag anledning att vara något mindre förtjust över svaret.

Justitieministern gör i sitt svar en tillbakablick till år 1965, när polisväsendet förststatligades och när polisen hade 11 450 tjänster. 20 år senare har denna

styrka växt till 15 900 tjänster, vilket enligt min mening i jämförelse med utvecklingen i övrigt inom den offentliga sektorn är en tämligen blygsam volymökning.

Justitieministern pekar i sitt svar på att ökningen är 40 %, och det är säkert riktigt. Han tycks nu anse att rådande situation är rimlig, men jag är närmast övertygad om att det är tämligen få – möjligen justitieministern och hans kansli – som är nöjda i dag.

Av svaret framgår också, herr talman, att statsfinansiella skäl tycks tala mot en ökning av antalet tablåtjänster inom polisväsendet.

Egentligen är problemet långt mindre än vad justitieministern vill göra gällande. Landet har i dag 15 900 polismän i sin tablåstyrka, och härutöver finns 1 300 polismän, vilka inte fått plats i denna tablåstyrka och således saknar tjänster. Alla får såvitt jag vet lön i dag, och det är därför något besvärande att anföra statsfinansiella skäl som en orsak till neddragningen. Det torde också vara svårt att hitta argument som styrker att dessa 1 300 polismäns insats inte behövs eller att de på något sätt skulle gå arbetslösa ute i distrikten. Verkligheten är säkert den rakt motsatta, dvs. att distrikten ropar efter fler tjänster och fler poliser för att klara efterfrågan och arbetsbördan.

I sitt interpellationssvar säger justitieministern följande: "Regeringens avsikt är att få en bättre balans mellan tillgången på utbildade polismän och det antal tjänster som riksdagen i budgetsammanhang har tagit ställning till samtidigt som elevunderlaget för grundutbildningen på polishögskolan hålls på en godtagbar nivå."

Omskrivet på en mera brutal svenska torde detta innebära att regeringen genom att dra ned antagningen till polisutbildningen avser att få bort ett ej budgeterat antal polistjänster i detta land. För närvarande är det fråga om 1 300 polismän, och om någon tid är det ytterligare 800.

Jag delar justitieministerns uppfattning att det är av värde ur flera synpunkter att få bort en stor grupp polismän som står utanför den reglerade befordringsgången. Men vad jag och övriga moderater inte kan acceptera är att detta skall ske genom att antagningskvoten vid polisskolan sänks från 400 till 150 elever, vilket har skett under er regeringstid. Ni avser således att dra ner polisens personella resurser med i första hand 1 300 polismän.

Herr talman! Det är viktigt att konstatera – och detta vidgår såvitt jag förstår justitieministern i sitt svar – att en neddragning skall äga rum. Men justitieministern föranstaltar om denna neddragning i ett läge, där man på vissa håll har så få polismän att man funderar på att ersätta dem med ABAB-vakter, som i Nynäshamn, för att nämna ett exempel. På grund av en hård och okänslig arbetstidslagstiftning är polisstyrelserna i landet inne på övertidskvoterna för 1986 – detta för att över huvud taget kunna upprätthålla åtminstone den mest elementära övervakningen. I exempelvis Norrtälje polisdistrikt har man 19 extra polismän, som naturligtvis kommer att försvinna, och därmed försvinner också distriktets jour- och utryckningskapacitet. Det finns fler polisdistrikt som har ett stort antal extra polismän; t. ex. Östersund och Umeå.

Detta blir konsekvensen, herr talman, av den politik som regeringen nu

Måndagen den
13 maj 1985

*Om personalplane-
ringen inom polis-
väsendet*

driver. En av orsakerna är naturligtvis att vi politiker här i kammaren genom en mängd nya lagar har ställt polismyndigheterna inför ständigt nya och prioriterade arbetsuppgifter. Inrättandet av exempelvis eko-rotlarna medförde att varje verksamhet inom polisdistrikten fick släppa till personal, och i slutänden gick detta ut över människors berättigade krav på säkerhet till liv och egendom.

När ni nu plötsligt har ett sådant bekymmer för obalansen – med andra ord balansen mellan utbildade polismän och tjänster – vill jag i dag komma med ett råd från moderata samlingspartiet som borde kunna leda till ett eller annat uppslag: Öka tablåstaten med de extra polismannatjänsterna, ”överstatt-tjänsterna”, så att jour- och utryckningstjänsten ute i landets polisdistrikt kan upprätthållas på en acceptabel nivå!

När vi här i riksdagen vidgar polisens arbetsuppgifter så att det skall hänga på extra polismän om människors grundläggande säkerhet kan upprätthållas, är det något fel. Detta, herr talman, vill vi från moderata samlingspartiet rätta till. Vi har alltså nu sträckt ut en hand till justitieministern – vi får se om han tar den.

Vi ser således från moderata samlingspartiets sida inte denna tablåstatsökning som ett statsfinansiellt problem, eftersom dessa polismän redan i dag får lön. Men vi anser det vara utomordentligt allvarligt om det på en enda plats i detta land uppstår ett läge där samhället inte förmår att fullt ut garantera den enskilde medborgarens grundläggande behov av skydd.

Vi moderater är – och det skall understrykas – något okänsliga för kostnader när det gäller bl. a. landets inre säkerhet; denna får alltså inte hänga på om det uppkommer balansbrist mellan antalet tjänster och antalet poliser.

Får jag, herr talman, kort kommentera det som justitieministern anförde avslutningsvis i sitt anförande.

Vi inom moderata samlingspartiet är eniga med justitieministern i kravet på ökad effektivitet och bättre resursutnyttjande inom statlig och kommunal verksamhet. Jag tror att vi här har en betydande uppgift under de år som ligger framför oss. Polisen har under många år haft en god resurstillväxt, incitamenten för polisledningarna ute i landet för prioriteringar o. d. har i stor utsträckning saknats. Nu har vi nått därhän att vi skall börja ställa krav på återhållsamhet och effektivitet. Jag vill dock påstå att justitieministerns önskan i den här riktningen inte fallit i någon särskild god jord – till största delen tycks den ha fallit på hälleberget.

I exempelvis Stockholms polisdistrikt genomförde man härförleden en reform som innebar att kriminalsidan omorganiserades och man fick fem spaningsrotlar som springer i vägen för varandra – i stället för att ha några få som tidigare. Det blir ingen effektivitetsökning. Ej heller blir det någon kapacitetsökning, vilket naturligtvis var avsikten.

Herr talman! Jag tror att det ute i landet finns en stigande oro över att polisen icke tycks förmå att klara de uppgifter den är ålagd. Det är kapacitetsbrist och det är avsaknad av poliser. Jag undrar: När ni nu i det här läget gör en neddragning, har ni då gjort någon konsekvensanalys av vad

detta i slutänden kommer att innebära? Jag menar att man inte kan sitta och vänta och se vad som händer, för det här är mycket allvarliga frågor. Har ni gjort någon analys? Det gläder mig att justitieministern säger att man arbetar med detta inom departementet, men neddragningen äger ju rum nu, och vi borde alltså få veta vilka analyser som har gjorts.

Vilka brott skall polisen i framtiden lägga åt sidan? Det är faktiskt också här en fråga om att dra ned på arbetsuppgifterna, för att de poliser vi nu har skall kunna klara av situationen.

Det vore bra att få svar på de två kompletterande frågorna.

Anf. 20 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Hos allmänheten har på senare tid förmärkts en känsla av uppgivenhet inför polisens möjlighet att klara upp brott. Människorna litar inte på polisens förmåga att gripa gärningsmän, så att man därigenom kan få tillbaka exempelvis stulet gods. På vissa håll har det t. o. m. gått så långt att man tagit lagen i egna händer för att få fast brottslingar.

Finns det då någon saklig grund för människornas bristande tilltro till polisens brottsupplärning? Genom tillgänglig statistik och analyserande forskning kan vi få en tillförlitlig bild av läget.

Upplärningsandelen varierar självfallet kraftigt mellan olika typer av brott. Låt oss närmare granska stöldbrotten, som dominerar brottsbilden. År 1983 ingick 57 % av samtliga brott i denna kategori. När det gäller enskilda brottstyper märks bl. a. cykelstölder, som uppgår till drygt 92 000 anmälningar, bilstölder 35 000, tillgrepp ur bil 101 000 och butikstölder 45 000. Sedan 1979 har stölderna ökat med 11 %. Antalet upplärade brott har dock ökat mer, med 26 %, varför upplärningsprocenten ökat med 2 procentenheter. Vi kan också notera att antalet misstänkta personer ökat kraftigt, t. o. m. kraftigare än för de upplärade brotten. Det innebär att det förbättrade läget vad gäller upplärningsprocenten inte förklaras av att antalet brott per person blivit fler.

Även när det gäller stöldbrotten varierar andelen upplärade brott beroende på olika typer. För rånbrott exempelvis var det 29 %, bilstöld 24 %, bostadsinbrott 13 % och cykelstöld 3 %.

Sammantaget har polisen under den senaste femårsperioden lyckats klara av den ökade belastningen i form av flera brottsanmälningar och t. o. m. lyckats flytta fram sina positioner något. Som en slutkommentar till detta konstaterande framhålls i brottsförebyggande rådets rapport om brottsutvecklingen att denna utveckling bör tolkas i ljuset av den förbättrade personalsituationen hos polisen de senaste åren. BRÅ har givetvis helt rätt i att det inte finns någon annan tolkning än att det är ett klart samband mellan tillgången på poliser och andelen upplärade brott.

Bl. a. av detta uppenbara skäl har vi från centerpartiets sida kraftigt motsatt oss den dramatiska minskning av polisaspirantutbildningen som nu är på gång. På några år har det skett en bantning från 800 till 150. Utan tvekan kommer denna nedskärning att få till följd att nuvarande polisverksamhet inte kan upprätthållas framöver.

Måndagen den
13 maj 1985

*Om personalplane-
ringen inom polis-
väsendet*

Rikspolisstyrelsen framhöll redan när förslag med avsikt att rekrytera 200 polismän lades fram, att resultatet blir att den yttre bevakningen kommer att försvagas ytterligare och att en sådan uttunning i första hand kommer att drabba fotpatrulleringen.

Denna nedrustning av polisutbildningen kommer således att kraftigt minska polisens möjligheter att på ett någorlunda tillfredsställande sätt fullgöra viktiga arbetsuppgifter. Vi har i dag inte någon övertalig, onödig polispersonal, som justitieministern vill ge sken av – i budgetpropositionen nämns att 1 200 polismän tjänstgör utöver gällande personaltablå. Det finns tvärtom belägg för att vi balanserar på marginalen.

Jag vill ta ett konkret exempel från mitt hemlän, Skaraborgs län. Av länets ungefär 400 poliser var förra helgen – fredag, lördag och söndag – 32 epm – dvs. färdigutbildade poliser som gjort altemneringstjänstgöring – uttagna i strejk på grund av TCO-S-streiken. Detta fick till följd att i stort sett ingen nattpatrullering förekom i länet under helgen. Jag tycker att detta klart belyser hur litet som behövs för att såra polisverkamheten.

När vi för någon vecka sedan här i kammaren behandlade polisväsendet ville inte justitieministern, trots en vädjan från mig, gå in i debatten och närmare utveckla sin syn på polisväsendets framtid vad gäller tillgången till poliser. Det är därför jag nu deltar i denna interpellationsdebatt. Jag anser det nämligen mycket viktigt att den socialdemokratiska regeringen, som här i riksdagen tar hjälp av kommunisterna för att drastiskt minska polisutbildningen, klart anger hur stor poliskår vi kommer att få om det blir en socialdemokratisk regering efter höstens val. Den frågan berör i hög grad människors trygghet och säkerhet till liv, hälsa och egendom.

Det är från den synpunkten intressant att ta del av justitieministerns svar i dag. Av detta framgår det att det fanns 1 300 poliser som i januari 1985 tjänstgjorde utom personaltablå, och dessutom 820 som snart är färdiga med sin altemneringstjänstgöring. Det är sammantaget 2 120 poliser som betecknas som överskott. Innebär detta att justitieministern avser att minska vår nuvarande poliskår med 2 120 poliser? Det är i så fall ett klart besked.

Hur skall poliserna i så fall kunna sköta sina åligganden? Vilka uppgifter skall de sluta med? Redan i dag när vi enligt vad justitieministern anser har övertaliga poliser utförs det övertid motsvarande 800 tjänster. Min fråga är då: Vill justitieministern hävda att poliserna arbetar övertid alldeles i onödan?

Anf. 21 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Göran Ericsson tycker att jag är orättvis när jag gör en jämförelse mellan antalet poliser för tjugo år sedan och i dag. Jag kan då nämna en siffra som visar på utvecklingen under de senaste tio åren. Under den tiden har antalet polistjänster ökat med 3 200. Men under denna tid har polisen också fått betydligt fler arbetsuppgifter.

I det sammanhanget är det, tycker jag, angeläget att peka på att varje enskild polisman över tiden har blivit mer effektiv och produktiv. Jag kan visa på några förhållanden som är av betydelse i ett sådant sammanhang.

Man har fått bredare och djupare kunskaper genom en förbättrad och förstärkt utbildning, och därmed större möjligheter att lösa de uppgifter som polismännen har ålagts. Jag tror att alla är överens om det.

Polisens tekniska utrustning har förbättrats och utökats. Man har fått bättre och framför allt säkrare lokaler. Utrednings- och spaningsverksamheten kan i dag bedrivas på ett helt annat sätt genom ett utbyggt teknikstöd. Jag kunde förlänga listan med exempel på hur varje enskild polisman blivit betydligt effektivare över tiden.

Antalet polismanstjänster är, menar jag, ett ofullständigt mått på polisväsendets möjligheter att fullgöra sina uppgifter. När det gäller att bedöma statsmakernas satsningar över huvud taget är det inte bara fråga om antalet poliser. Av avgörande betydelse är hur stora resurser totalt sett som tillförts polisväsendet, mätt med det mått som man använder för annan offentlig verksamhet, nämligen pengar. På det sättet kan man lättare göra jämförelser mellan polisverksamhet och annan verksamhet, både inom rättsväsendet och inom andra delar av den offentliga sektorn.

Jag vill då erinra om att polisväsendet i dag har en budget på 5,1 miljarder. Det kan jämföras – vad nu den jämförelsen är värd; den är ändå intressant – med polisväsendets budget 1965, som var på 500 miljoner. Det har alltså skett en tioudubbling under den här tiden. De 5,1 miljarderna i dag motsvarar ca 60 % av samhällets kostnader för rättsväsendet i dess helhet. – Det är sådana jämförelser som bör göras och som på ett tydligt sätt visar storleken på polisväsendet i förhållande till andra samhällsverksamheter.

Sedan skall jag naturligtvis inte här uttala mig om och därmed binda mig för antalet tjänster och annat sådant. Det skall ske. Till budgetpropositionen skall jag vara klar med ett förslag, inte bara till intagningsnivå utan till åtgärder över huvud taget för att hålla en rimlig balans mellan antalet anställda poliser och antalet tjänster som riksdagen har bestämt. Och detta förslag hoppas jag skall vara byggt på säkrare kalkyler över vad som behövs än vad vi hittills har haft. Det är svaret på frågor som Göran Ericsson och även Gunilla André har ställt till mig. Jag skall alltså inte uttala mig här i dag, utan ni får återkomma när budgetpropositionen behandlas.

Intagningsnivåer, tjänster etc. borde emellertid kunna diskuteras inte som en politiskt inflammerad fråga, utan med utgångspunkt från vad den egentligen är, nämligen en i huvudsak teknisk och personaladministrativ fråga. Den viktiga politiska frågan handlar ju om hur stora polisväsendets totala resurser är och bör vara och på vilket sätt vi anser att dessa används mest effektivt.

Jag påstår att svenskt polisväsende är väl rustat och anpassat till dagens behov när det gäller att värna medborgarnas rätt och säkerhet och andra ting som polisen har att svara för.

Det är beklagligt att Göran Ericsson och Gunilla André bidrar till att sprida en vanföreställning om polisens resurser och effektivitet i dagsläget.

Måndagen den
13 maj 1985

*Om personalplane-
ringen inom polis-
väsendet*

Anf. 22 GÖRAN ERICSSON (m):

Herr talman! Jag skall bara ta upp två saker.

Justitieministern säger att det inte enbart är i antalet tjänster som man skall mäta polisens kapacitet och förmåga att agera. Detta är förvisso riktigt. Men det är heller inte, som justitieministern säger, en fråga om antalet miljarder i stort som pumpas in i polisväsendet. Har vi inte en polis till polisbåten, till helikoptern eller vad det nu är, blir den ju stående och är och förblir på det viset en död investering. Så är det ju.

Vi försöker inte – varken jag eller Gunilla André, även om hon naturligtvis får svara för sig själv – att piska upp någon form av domedagsstämning. Orsaken till min interpellation är faktiskt den att det i exempelvis några polisdistrikt i Stockholms län – det län i vilket jag finns – onekligen har framkommit sådana oroande omständigheter att man börjar att titta på vad som egentligen har hänt. Centern har väckt en del motioner i anledning av detta, och jag väckte för några år sedan tillsammans med Siri Häggmark en motion om planeringen av polisens verksamhet.

Det är med nödvändighet så att det blir en inflammerad fråga när regeringen gör nedskärningar i antagningen till polisaspirantutbildningen. Var och en inser att antalet poliser ute på gatan då kommer att minska. Och när man sedan får veta att polisstationen på hemorten kanske kommer att dras in på grund av att det inte finns poliser, ökar naturligtvis människors rädsla. Svårare än så är det faktiskt inte. Jag vill påstå att det närmast är regeringen som är orsak till att detta kan bli en inflammerad frågeställning.

Justitieministern bör här i dag lämna ett något mera uttömmande svar på de frågor som jag och Gunilla André har ställt – det är mycket viktigt. Dessa frågor är avgörande för hur det skall se ut här i landet efter valet, om det skall bli en utarmning av poliskåren eller en fortsatt utbyggnad som svarar mot den nivå som man som enskild medborgare har anledning att vänta sig.

Anf. 23 GUNILLA ANDRÉ (c):

Herr talman! Jag blev faktiskt ganska förvånad när justitieministern hävdade att vi gör det här till en inflammerad fråga och att vi inte framför våra argument på ett sakligt sätt. Jag försökte i alla fall i mitt anförande att objektivt redogöra för dessa förhållanden såsom de är i verkligheten. Justitieministern säger att det i budgetpropositionen kommer att finnas säkrare prognoser som skall utgöra grund för förslagen från regeringen när det gäller polismanstjänsterna. Det ser vi givetvis med tillfredsställelse fram emot. Nu tycker jag att vi redan har haft goda prognoser härvidlag. Enligt min mening borde rikspolisstyrelsen, med tanke på sina erfarenheter och kunskaper, mycket väl kunna göra de här beräkningarna. Beträffande det budgetår som börjar i juli kan jag nämna att rikspolisstyrelsen har hävdat att det skulle behövas en rekrytering av 460 personer för utbildningen, medan regeringen har kommit fram till siffran 150.

Får jag sedan återkomma till min fråga om övertiden. Övertiden borde i alla fall ge oss en liten tankeställare. Anser justitieministern att de poliser

som arbetar på övertid, motsvarande 800 polismanstjänster, gör detta alldeles i onödan?

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 143

Måndagen den
13 maj 1985

*Om systemet för
uppräknig av
skadelivräntor*

6 § Svar på interpellation 1984/85:135 om systemet för uppräknig av skadelivräntor

Anf. 24 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat socialministern om regeringen är beredd att ta initiativ till en översyn av systemet för uppräknig av skadelivräntor med hänsyn till inflationsutvecklingen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som bakgrund vill jag först nämna att det finns lagstiftning som reglerar frågan hur skadeståndslivräntor skall skyddas mot förändringar i penningvärdet. Beträffande livräntor på grund av skadefall som inträffat efter utgången av år 1973 gäller enligt en särskild lag att livräntebeloppet ändras i takt med basbeloppet. Ändring får dock ske med högst 5 % per år och i princip endast sådana år då basbeloppet har höjts mer än 5 %. Dessa regler har medfört att skadeståndslivräntorna har höjts med 5 % varje år fr. o. m. 1975.

Livräntor på grund av skadefall som inträffat före utgången av 1973 är värdesäkrade enligt andra författningar. Den begränsning för uppräknigen till 5 % per år som jag nyss nämnde gäller inte för flertalet av dessa livräntor.

De lagbestämmelser jag nu har redovisat innebär sammanfattningsvis att vissa grupper av livräntetagare – på grund av begränsningen till 5 % årlig höjning – har drabbats av en eftersläpning i förhållande till övriga inkomsttagare.

Detta problem har uppmärksamrats tidigare. Riksdagen uttalade år 1980 med anledning av en socialdemokratisk motion att frågan om en förbättring av livräntetagnas ställning borde bli föremål för utredning. Den dåvarande regeringen gav försäkringsinspektionen uppdraget att göra utredningen. Inspektionen överlämnade i november 1981 ett förslag till justitiedepartementet om förbättrad värdesäkring av skadeståndslivräntor. Förslaget remissbehandlades och fick ett positivt mottagande bland remissinstanserna.

Under ärendets beredning i justitiedepartementet hölls i november 1982 överläggningar med företrädare för bl. a. försäkringsbranschen. Som en följd av dessa överläggningar kom försäkringsbolagen överens om att räkna upp livräntorna till en högre nivå än vad som följer av författningarna på området.

Försäkringsbolagens överenskommelse innebär för det första att en engångshöjning av livräntorna gjordes per den 1 februari 1984 för att kompensera inflationen under tiden fram t. o. m. år 1982. För det andra skall bolagen årligen höja de på det sättet framräknade livräntorna med hänsyn till den årliga inflationen efter år 1982.

Måndagen den
13 maj 1985

*Om systemet för
uppräknning av
skadelivräntor*

Jag vill tillägga att denna ytterligare värdesäkring finansieras genom att man tar i anspråk s. k. överränta på medel som försäkringsbolagen har fonderat för de berörda livräntorna. Detta har den fördelen att det inte medför någon höjning av försäkringspremierna, något som är av intresse för både samhället och försäkringstagarna.

Regeringen har ansett att frågan om en ytterligare värdesäkring av skadeståndslivräntorna har fått en tillfredsställande lösning genom försäkringsbolagens åtagande och att frågan om lagstiftning har mist sin aktualitet. Mot den bakgrunden beslöt regeringen i februari 1984 att inte för tillfället lägga fram något förslag till lagstiftning i frågan. Regeringen uttalade samtidigt att frågan om lagstiftning kan tas upp på nytt, om det finns skäl till det.

Det har bara gått drygt ett år sedan försäkringsbolagens överenskommelse trädde i kraft. Regeringen har hittills inte ansett sig ha anledning att ta upp frågan på nytt. Mitt svar till Pär Granstedt blir alltså att regeringen redan har medverkat till en sådan förändring av systemet som han efterlyser.

Anf. 25 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Av svaret att döma förefaller det som om det problem som jag tog upp i interpellationen har fått en tillfredsställande lösning genom den frivilliga överenskommelsen, och det tycker jag naturligtvis är mycket glädjande. Samtidigt tycks det råda en viss oklarhet om vad som gäller på det här området.

Anledningen till att jag tog upp denna fråga i en interpellation var att man hade tagit upp problemet från handikapphåll med mig. Det finns alldeles uppenbart handikappade som inte är medvetna om de nya regler som gäller.

När jag själv försökte få klarhet i vilka regler som följs på det här området studerade jag gällande lagstiftning och blev medveten om att begränsningsreglerna finns kvar. Man kan ifrågasätta det förnuftiga i att lagstiftningen innehåller begränsningsregler som inte tillämpas. Den som i eget intresse eller av andra skäl genom att studera lagen försöker ta reda på vad som gäller möts där av begränsningsreglerna, och det är lätt hänt att man får uppfattningen att de också tillämpas.

Det viktiga är givetvis att man har en ordning där livräntorna följer penningvärdesförsämringen. Men det är också angeläget att det klart och tydligt framgår vilka regler som gäller, så att de handikappade som uppbär skadelivräntor inte behöver sväva i osäkerhet om detta utan kan känna en trygghet.

Jag vill fråga justitieministern om det inte finns anledning att, även om den frivilliga överenskommelsen följs på ett samvetsgrant sätt, anpassa lagstiftningen till den verklighet som råder och rensa ut de begränsningsregler som ändå inte tillämpas. De reglerna är såvitt jag förstår obsoleta, som det heter på juristspråk. Det är onödigt att ha begränsningsregler som man inte använder.

Jag vill alltså, samtidigt som jag med tillfredsställelse noterar att det

praktiska problemet tydligen är löst, ifrågasätta om lagstiftningen inte bör anpassas till verkligheten.

Nr 143

**Måndagen den
13 maj 1985**

Anf. 26 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Att vi inte valde lagstiftningsvägen berodde helt enkelt på att det av en rad försäkringstekniska skäl, som jag inte skall gå in på här, hade blivit betydligt dyrare. Då hade premierna på den här typen av försäkringar stigit på ett sätt som vi inte hade kunnat acceptera. Om de omständigheter som gäller inte blivit tillräckligt kända, beklagar jag det, men såvitt jag känner till har det ändå gjorts vissa informationsinsatser från bl. a. försäkringsbolagens sida. Det är tråkigt om informationen inte har nått fram, men jag hoppas att Pär Granstedts och mitt samtal här har bidragit till att öka klarheten om vad som gäller.

*Om systemet för
uppräknig av
skadelivräntor*

Anf. 27 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag gör inte anspråk på att behärska alla de försäkringstekniska irrgångarna. Jag tycker bara att det är beklagligt om dessa försäkringstekniska kineserier skall leda till att lagstiftningen ger en felaktig information om vad som faktiskt gäller. Det måste vara otillfredsställande att man när man går till lagen möts av regler som inte stämmer med verkligheten. Vad som skulle erfordras är inte att någon ny lagstiftning införs, utan det gäller snarast att avskaffa begränsningsregler som inte längre äger tillämpning i verkligheten.

Jag har dock inte förutsättningar att åstadkomma en lösning vad gäller den försäkringstekniska nöten, och jag får väl därför böja mig för beskedet att det skulle uppstå oacceptabla ekonomiska konsekvenser.

Samtidigt tycker jag att det borde vara möjligt, med den kapacitet som vi har här i landet, att finna en lösning som innebar att lagen anpassades till verkligheten utan att det skulle leda till några orimliga merkostnader. Jag tycker att det är anmärkningsvärt om det inte skall vara möjligt.

Under alla omständigheter tror jag att det vore bra om man fick bättre information, så att alla är på det klara med att man inte skall lita på lagen i det här fallet utan att det är en annan verklighet som råder – och i och för sig i det här fallet också en mycket bättre verklighet. Jag vill instämma med justitieministern i att det är värdefullt om den här debatten på något sätt kan bidra till den upplysningen. Men jag tror att det också behövs andra insatser. Jag tycker att det vore bra om man kunde ta sig en ny funderare på om man inte kunde hitta någon lagteknisk lösning som gjorde att man undanröjde denna egendomlighet som vi nu har i lagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om åtgärder mot
skyltningen med
pornografiska
bilder***7 § Svar på fråga 1984/85:545 om åtgärder mot skyltningen med pornografiska bilder****Anf. 28** Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att åstadkomma förutsättningar för myndigheterna att bevaka efterlevnaden av det s. k. porrbildsförbudet.

Elisabeth Fleetwood syftar på bestämmelsen i brottsbalken angående otillåtet förfarande med pornografisk bild, ibland också kallad skyltningsförbudet. Enligt denna bestämmelse är det förbjudet bl. a. att på eller vid en allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisa pornografiska bilder på ett sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt.

Brott mot förbudet faller under allmänt åtal. Det innebär bl. a. att polisen skall inleda förundersökning, så snart det på grund av en anmälan eller av annat skäl finns anledning att anta att ett sådant brott har begåtts. Den som uppmärksammar överträdelser av skyltningsförbudet kan alltså anmäla det till polisen. Dessutom vet jag att polisen, t. ex. i Stockholm, fortlöpande har en viss spaningsverksamhet när det gäller detta förbud.

Jag framhöll i kammaren för några veckor sedan att det i dag enligt min uppfattning förekommer yttringar av pornografi som klart överskrider gränsen för vad som rimligen kan accepteras av samhället och att frågan om att utvidga kriminaliseringen på området kommer att tas upp i samband med behandlingen av yttrandefrihetsutredningens betänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten. Även skyltningsförbudets utformning kommer att övervägas i det sammanhanget.

Anf. 29 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga om åtgärder mot skyltningen med pornografiska bilder.

Pornografins skadeverkningar är ju inte bara en kvinnofråga utan en mänsklig fråga, lika viktig för hela det uppväxande släktet. Respekten för människovärdet och respekten för sexualitetens betydelse för människan får inte urholkas eller förstöras genom den smutsiga pornografiska hantering som somliga tyvärr ägnar sig åt. Vi måste tillsammans sträva efter att eliminera den vidriga porrindustrin.

Den 12 april i år anförde justitieministern, som han sade här alldeles nyss, att lagstiftning mot våldspornografin inte vore den bästa lösningen, och jag tenderar att hålla med justitieministern om detta. För övrigt hade justitieministern enligt min uppfattning en hel del kloka synpunkter i det svar som han gav den gången. Men vad jag saknade var just det som jag har frågat om i dag, nämligen vilka åtgärder vi skall vidta för att se till att situationen förbättras. Det är, herr talman, nödvändigt att vi bevakar att den lagstiftning som riksdagen redan beslutat är tillräcklig – i det här fallet således brottsbalken 16 kap. 11 § om skyltning med porrbilder.

Om syftet med lagen inte uppnås, måste vi se efter om en översyn av lagen är nödvändig. Det kan inte vara meningen att somliga vanliga människor

skall behöva utsättas för åsynen av anstötliga och vidriga bilder vid besök i vissa tobaksaffärer och vissa bokshopar m. m. Riksdagen har som sagt lagstiftat för att skydda allmänheten från att få se sådant. Vill man ha dessa vedervärdiga alster, så skall man åtminstone tvingas att efterfråga dem hos försäljarna. Sådana alster skall inte skyltas i all sin vedervärdighet i skyltfönster, på löpsedlar och på försäljningsdiskar. De skall ligga dolda under disk och endast tas fram vid förfrågan från den presumtive kunden. Jag hoppas att justitieministern är överens med mig om detta.

Jag är lärare, och jag kan aldrig glömma hur jag för kanske tio femton år sedan fick se tre små flickor på lågstadiet stå utanför en tobaksaffär alldeles i närheten av flickornas skola och med förskrämda ansikten undra vad de såg framför sig. Jag tycker inte att svenska elever skall behöva utsättas för något sådant.

Justitieministern säger att vi skall anmäla brotten. Då vill jag fråga: Anser justitieministern att vi alla bör reagera så när vi ser sådana produkter skyltade och gå till anmälan? Jag frågar vidare: Vore det inte bättre och effektivare med en information till försäljarna? Skulle vi inte då, med tanke på vad alldeles nyligen diskuterades här i kammaren, också kunna utnyttja polisens resurser till andra viktiga ändamål?

Anf. 30 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det är här fråga om lagstiftningens utformning. Jag är inte övertygad om att en avgränsning av skyltningsförbudet är det lämpligaste med hänsyn till de vedervärdiga alster som i dag bjuds ut på marknaden. Det är därför som jag har för avsikt att ta upp frågan också om den lagstiftningens utformning när vi överväger ett pornografiförbud i tryckfrihetslagstiftningen. Om sedan enskilda människor skall anmäla eller inte vill jag inte lägga mig i. Jag bara erinrar om att den möjligheten finns.

Jag håller med Elisabeth Fleetwood om att information till handlarna är ett verksamt medel. Jag kan säga att jag inte heller har anledning att gå in i myndigheternas handläggning och tillämpning av lagstiftningen. Jag har ändå hört mig för hur polisen har gått till väga. I Stockholm är erfarenheterna att om polisen säger ifrån rättar man sig i butiken efter polisens tillsägelse. Då är det att komma ihåg att polisens tillsägelse måste ha sin utgångspunkt i den avgränsning som lagstiftningen har i dag. Jag upprepar att den avgränsningen kan vi ha anledning att titta ytterligare på.

Anf. 31 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag tycker att det var positivt att justitieministern här säger att en information till försäljarna skulle vara till nytta. Bara detta att justitieministern här i kammaren framför det tror jag kan ha sin effekt. Det kan också ha sin effekt för polisens del. De politiska partiernas kvinnoorganisationer och andra kvinnoorganisationer har sedan en tid tillbaka ett samarbete för hur man skall bära sig åt för att få stopp på denna otäcka hantering.

Min kommentar till detta att enskilda människor skulle anmäla brotten

föranleddes av att jag kan tänka mig en flod av sådana anmälningar, som skulle belasta polisen på ett sådant sätt att det skulle urholka polisens möjlighet att vända sig mot andra brottsliga förfaranden. Därför tycker jag att en information som skulle få försäljarna att själva vägra att skylta med dessa produkter sammantaget skulle vara av godo.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1984/85:144 om skolutbildningen

Anf. 32 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Björn Samuelson har ställt följande frågor till statsrådet Ingvar Carlsson:

1. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att motverka klasskillnaderna i skolsystemet?

2. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att ge eleverna i svenska skolor likvärdig utbildning och skolsocial omvårdnad oavsett bostättningsort?

3. Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att upprätta ett fruktbart samband mellan skola, arbetsliv, fritid och deltagande i samhällslivet för *alla* elever?

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågorna.

Att erbjuda *alla*, oberoende av social och ekonomisk bakgrund, en likvärdig och god utbildning är ett av de grundläggande målen för socialdemokratisk utbildningspolitik och för de skolreformer som socialdemokratin har haft inflytande över under de senaste 30 åren.

Frågan om likvärdig utbildning för *alla* har flera dimensioner. Den berör dimensionering och lokalisering, dvs. utbildningens tillgänglighet, den berör studiefinansiering samt innehåll och arbetssätt i utbildningen liksom den enskildes behov av speciella stödåtgärder för att kunna tillgodogöra sig den erbjudna utbildningen.

Stat och kommun har de senaste åren tvingats till ekonomisk återhållsamhet. Att detta skulle vara ett allvarligt hot mot enhetligheten i skolan saknar enligt min mening all grund. Verkligheten är den att vi i Sverige har en mycket enhetlig grundskola som nått långt i ambitionen att ge *alla* elever goda kunskaper. De variationer som finns mellan olika skolor och kommuner har delvis sin grund i det decentraliserade ansvar som finns på skolområdet. Det innebär bl. a. att kommunerna har ansvaret för de skolociala insatserna. Jag har i dag ingen anledning att utgå ifrån annat än att kommunerna tar detta ansvar. Regeringen har också vid flera tillfällen framhållit att decentraliseringen på skolområdet inte får utformas så att den riskerar att äventyra den enhetliga utbildningsstandarden.

Att skolan generellt sett fungerar bra hindrar självfallet inte att det på vissa punkter finns problem när det gäller att uppnå den höga ambition vi har. Fortfarande präglar kvardröjande ojämlikheter i samhället även skolan. I

årets budgetproposition har statsrådet Göransson redovisat regeringens syn på hur skolan skall kunna fungera bättre också för den grupp ungdomar som inte fullföljer grundskolan på det sätt som avsetts. Även om det inte rör sig om någon stor andel av det totala antalet elever, finns det anledning att intensifiera arbetet med att förbättra skolan också för dessa. Därför har regeringen satt kampen mot utslagning som en av sina främsta uppgifter på skolområdet.

Riksdagen har nyligen bifallit förslagen i propositionen om bl. a. fortlöpande kunskapskontroll, precisering av grundläggande färdigheter samt specialpedagogisk fortbildning för lärare.

För att åstadkomma likvärdig och god utbildning för alla elever är det vidare viktigt att resurser avsedda för att ge extra stöd och hjälp till elever med särskilda behov också används för detta ändamål. Vi har i årets budgetproposition uppmärksammat även denna fråga.

För gymnasieskolans del är det viktigt att skolan kan leva upp till den ökade efterfrågan på gymnasial utbildning som vi har haft de senaste åren. I propositionen föreslår jag därför att antalet intagningsplatser inom den s. k. direktramen ökas ytterligare. Jag föreslår också åtgärder för att gymnasieskolans förstärkningsresurs i fortsättningen skall användas mera målinriktat till förmån för elever med särskilda behov. Jag föreslår slutligen att resursen för stöd- och samordnad specialundervisning skall ökas.

På frågan om vilka åtgärder som regeringen kommer att vidta för att upprätthålla ett, som Björn Samuelson uttrycker det, "fruktbart samband mellan skola och arbetsliv" kan jag i första hand hänvisa till propositionen (1983/84:116) om gymnasieskola i utveckling, som riksdagen tog ställning till i juni 1984. I denna proposition finns mycket av det som interpellationen efterlyser. Det försöks- och utvecklingsarbete som nu kommer att starta ute i kommunerna rör förbättrade kontakter mellan skola och arbetsliv i form av praktikinslag på alla linjer, regionalt arbetsmarknadsanknutna påbyggnadsutbildningar, varvad utbildning m. m. Genom linjespecifika specialämnen och yrkesinriktad påbyggnadsutbildning kommer alla studieförberedande linjer att få en bättre yrkeslivsanknytning, och genom bl. a. införandet av svenska som obligatoriskt ämne i alla årskurser på de yrkesinriktade linjerna får dessa en ökad bredd. Då det gäller yrkesutbildning på gymnasieskolenivå har regeringen också tillsatt en arbetsgrupp som före 1985 års utgång skall ge förslag om hur den yrkesinriktade gymnasiala utbildningen kan förbättras.

En av gruppens viktigaste uppgifter är att se över sambandet mellan skola och arbetsliv samt hur övergången från utbildning till arbetsliv kan underlättas.

Vidare har regeringen särskilt lyft fram frågorna om elevernas delaktighet i samhällslivet. Det handlar bl. a. om det utvecklingsarbete som nu påbörjas för att förstärka kulturens roll i skolan och som innebär att nya resurser tillförs skolan och elevernas egen skapande verksamhet poängteras. Regeringen har också tillsatt en särskild utredning inom ramen för demokratiberedningens arbete, som har till uppgift att under 1985 lämna förslag till hur elevernas inflytande och medansvar i skolan kan utökas. Inom de resurser

som regeringen fördelat till verksamhet under Världsungdomsåret finns också många projekt som berör skolan och elevernas delaktighet i den miljö som närmast omger dem.

Enligt min uppfattning så har vi i Sverige en bra skola. Detta förtjänar att upprepas, då debatten om skolan ofta ger intrycket av att det är problemen som överväger. Målen för den svenska skolan är satta mycket högt. Vi strävar efter en jämlik skola som kan erbjuda alla likvärdig utbildning, oberoende av social bakgrund. Vi har ännu inte nått ända fram, men framstegen har varit stora under den senaste 30-årsperioden. Regeringen är fast besluten att arbeta vidare mot de uppställda målen.

Anf. 33 TALMANNEN:

Då Björn Samuelson är förhindrad att ta emot svaret ger jag ordet till Maj Kempe.

Anf. 34 MAJ KEMPE (vpk):

Herr talman! Jag vill först tacka utbildningsministern för hennes svar på Björn Samuelsons interpellation.

Jag vill börja med att citera inledningen i Björn Samuelsons interpellation:

”Samtliga riksdagspartier har förbundit sig att verka för ett enhetligt och likvärdigt skolsystem. Det betyder att alla barn i Sverige har rätt till en enhetlig utbildning oavsett var de bor i landet, om de är pojkar eller flickor och oberoende av föräldrarnas inkomst. Det här kravet på en enhetlig skola kan tyckas självklart, och enigheten i riksdagen kan anses bekräfta detta – ändå hotas denna grundläggande princip nu liksom tidigare, och orsakerna är främst ekonomiska och politiska.”

Utbildningsministern delar inte, enligt svaret, vår oro. Den ekonomiska återhållsamheten utgör inte något allvarligt hot när det gäller enhetligheten i skolan, säger utbildningsministern. Den oro som Björn Samuelson ger uttryck för saknar enligt hennes mening all grund.

Till detta skulle jag vilja säga att vi alla vet att grundskolans verksamhet finansieras dels genom statsanslag, dels över kommunernas budget. Statsanslagen till skolan anpassas delvis så att skillnader mellan kommuner skall utjämnas. Men den del av skolverksamheten som finansieras av kommunerna påverkas av kommunernas skattekraft. Visserligen får fattiga kommuner särskilda bidrag för att minska de ekonomiska klyftorna. Men de här bidragen är enligt vår mening otillräckliga. På skolans område innebär detta att anslagen för skolmåltider, skolmateriel, skolskjutsar, kommunala musikskolor m. m. kommer att vara olika i skilda kommuner.

Under en följd av år har man dessutom sparat i kommunerna, vilket även har drabbat skolan – inte minst på de områden som jag här räknat upp. Innebörden av detta är bl.a. att enhetligheten i grundskolan hotas. Dessutom – vilket också är allvarligt – missgynnar besparingarna på skolområdet särskilt de ekonomiskt svagaste grupperna.

Principen om en likvärdig skola innebär att samhället erkänner alla elevers rätt till utbildning. I fråga om detta sägs följande i interpellationen:

”Eleverna kommer till skolan med olika förutsättningar. Det är kommunens skyldighet att tillse att de barn som behöver hjälp och stöd för att klara sig i skolan skall få sådan hjälp. Likvärdighetsprincipen innebär alltså att barnen har rätt att få den hjälp och det stöd de behöver av skolan för att kunna möta de krav skolan ställer.”

I praktiken blir det en fråga om hur man kommunalt fördelar de medel som via stat och läns skolnämnd tilldelas skolan. Enligt ett enhälligt riksdagsbeslut skall en del av dessa resurser efter behov fördelas inom kommunen. De elever som har de största problemen och svårigheterna i skolan har rätt till större resurser.

Statsbidraget är uppdelat i en basresurs och en förstärkningsresurs. Förstärkningsresursen skall bl. a. användas för att ge elever med olika svårigheter hjälp och stöd, t. ex. genom insatser av speciallärare och undervisning i mindre grupp. Det är förstärkningsresursen som, efter behov, skall fördelas mellan rektorsområdena. Problemet är bara att det har visat sig att kommunerna i endast begränsad mening följer de av riksdagen beslutade fördelningsprinciperna.

I dag är det skolstyrelserna i kommunerna som bär huvudansvaret för om det blir en rättvis fördelning av anslagen till undervisningen i grundskolan. Så långt är det riktigt när utbildningsministern hävisar till det decentraliserade ansvar som finns på skolområdet. Men för den skull måste det, i sista hand, vara regeringens och utbildningsministerns ansvar att denna decentralisering inte går ut över de beslut som riksdagen har fattat. I de kommuner där vänsterpartiet kommunisterna är representerat i skolstyrelsen har vi gång på gång ställt krav på att fördelningen skall ske efter de principer som riksdagen har fastställt.

De borgerliga partiernas omtanke om barn med svårigheter i skolan har märkbart avtagit i takt med att kommunerna inte fått mer pengar i form av statsanslag. Och socialdemokraterna har inte på ett tillräckligt konsekvent sätt hävdat de rättvisekrav som det här gäller. Vpk har därför krävt att en parlamentariskt sammansatt grupp skall ges i uppdrag att granska hur riksdagens beslut verkställts och vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att åstadkomma en mer rättvis resursfördelning inom och mellan kommunerna.

Det räcker naturligtvis inte med att säga att man är för en enhetlig och likvärdig skola, om man sedan i praktiken, ute i kommunerna, försöker förhindra att en sådan utvecklas. Vi anser att kampen för allas rätt till en god utbildning och fostran har mött ett hårt motstånd, framför allt från de borgerliga partierna.

De borgerliga partierna motsätter sig en omfördelning av resurserna. De har t. ex. motverkat att skolstyrelserna skulle utfärda föreskrifter om hur rektorsområdena skall utnyttja de resurser som de tilldelas. I praktiken vägrar alltså de borgerliga partierna målmedvetet att sträva efter att uppfylla likvärdighetsprincipen. Dessutom har man från borgerligt håll i många kommuner velat skära ned de kommunala utgifterna för skolan, vilket, som jag redan sagt, främst drabbar barn i familjer med låga inkomster. När de

egna väljarnas intressen hotas, ger de borgerliga partierna upp de principer som de i riksdagen skrivit under på.

Mot denna bakgrund har vpk krävt att riksdagen skall utfärda enhetliga tillämpningsföreskrifter, för att skapa bättre garantier för en rättvis fördelning.

Borgerliga skolpolitiker talar i dag allt mindre om elever med problem. I stället skall vi satsa på de duktiga eleverna. Det är de duktiga som, enligt borgerliga föreställningar, är i knipa. De borgerliga aktar sig emellertid noga för att tala om att dessa satsningar på de duktiga i så fall måste gå ut över de svagaste eleverna, eftersom de borgerliga partierna inte är beredda att godkänna de resurstillskott som skulle behövas för att satsningarna inte skall drabba just de svaga eleverna.

Vpk menar att skolan behöver större resurser. Men vi anser också att de resurser som skolan i dag har skall användas så, att likvärdighetsmålet bättre kan uppfyllas. För att göra det möjligt måste vi ge ett ökat stöd åt elever med svårigheter, så att de i den obligatoriska skolan får tillfälle att inhämta kunskaper. Då måste resurserna för de elever som har det lättare för sig minskas. På kommunnivå innebär det i praktiken att rektorsområden med förhållandevis små problem får vidkännas resursminskningar, för att rektorsområden med många problem skall kunna ges ett tillskott. Vi anser att en sådan omfördelning måste genomföras om de av riksdagen beslutade principerna skall följas. Utbildningsministern målar upp en ljus bild i sitt svar – mot bakgrund av vad jag här har sagt kanske den är något för ljus, enligt vår mening. Vi menar att om det inte finns pengar, så måste de medel som man har fördelas på ett rättvist sätt. Det är en viktigt princip.

Utbildningsministern säger i sitt svar att regeringen har "satt kampen mot utslagning som en av sina främsta uppgifter på skolområdet". Det tycker jag låter bra. Jag skulle bara vilja veta vilka åtgärder man planerar i det sammanhanget, och hur man anser att det skall gå till.

Anf. 35 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! I den stora principfrågan om enhetlighet och vilka som skall bestämma vad beträffande den svenska skolan tror jag att man måste göra en sak klar för sig. Eftersom skolan har en så spridd och stor verksamhet måste vi acceptera att allt inte kan bestämmas här i riksdagen, centralt. Vi måste kunna lita på att skolstyrelser, skolledningar och skolpersonal inom ramen för de riktlinjer som riksdagen drar upp ser till att skolan fungerar på det sätt som vi vill, bl. a. vad gäller att erbjuda likvärdig utbildning.

Jag håller inte med om att omtanken om de elever som har särskilda behov skulle ha minskat under senare år. Jag märker i stället att vi har en process av ökad medvetenhet både i grundskolan och kanske i än större grad i gymnasieskolan, som har en mycket stor utmaning när det gäller att klara av alla de nya elevgrupper som kommer till.

Vi har i olika sammanhang, nu senast i budgetpropositionen, föreslagit en mängd åtgärder som behöver vidtas för att vi skall kunna möjliggöra en meningsfull utbildning för alla elever. Det kan Maj Kempe läsa om i

budgetpropositionen. Jag har också gjort ett koncentrat av detta i det svar som jag gav för en stund sedan.

Det är i och för sig viktigt att man ser kritiskt på vad som händer i skolan och att man har en ständig vaksamhet vad gäller hur resurserna fördelas och framför allt vad gäller den fördelning som skall ske efter behov. Målet en jämlik skola som skall ge en likvärdig utbildning nås inte utan vidare. Man måste ständigt arbeta mycket aktivt för det, och det skall vi fortsätta att göra.

Anf. 36 MAJ KEMPE (vpk):

Herr talman! Det är klart att det ligger en hel del i det som utbildningsministern säger om att riksdagen inte kan bestämma allt utan att vi måste lita på skolstyrelser osv. Men för mig framstår saken så, vilket jag också sade i mitt första anförande, att det är motsatta intressen. Jag menar att besluten i skolstyrelser osv. påverkas av styrelsernas olika politiska intressen, som finns med i bilden. Det kan betyda, vilket det också gör såvitt jag kan förstå, att man i många fall delar ut de medel man har över en kam och inte gör de nödvändiga avvägningarna, så att medel satsas där de bäst behövs medan andra områden får stå tillbaka. Jag har fått intrycket – ett intryck som jag har fått bekräftat av många – att man inte gör på det viset. Och jag menar att det är olyckligt. Det underbygger inte den strävan som den socialdemokratiska regeringen säger sig ha när det gäller skolans utveckling i Sverige. Denna strävan är bra, men den måste också omsättas i praktisk handling.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1984/85:3200 yrkande 1 till utbildningsutskottet

yrkandena 2 och 3 till socialförsäkringsutskottet

yrkande 4 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:3201 och 3202 till finansutskottet

1984/85:3203 yrkandena 1–7 och 9 till finansutskottet

yrkande 8 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:3204 till socialförsäkringsutskottet

1984/85:3205 till finansutskottet

1984/85:3206 yrkandena 1–9 till finansutskottet

yrkande 10 till kulturutskottet

1984/85:3207 till finansutskottet

1984/85:3208 och 3209 till socialförsäkringsutskottet

1984/85:3210 till finansutskottet

1984/85:3211 och 3212 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:3213–3216 till finansutskottet

10 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1984/85:26–28 och 31

Skatteutskottets betänkande 1984/85:49

Nr 143

Måndagen den
13 maj 1985

*Om skolutbild-
ningen*

Justitieutskottets betänkanden 1984/85:27, 30–33 och 35
Lagutskottets betänkande 1984/85:35
Kulturutskottets betänkanden 1984/85:18 och 20
Utbildningsutskottets betänkanden 1984/85:23 och 30
Jordbruksutskottets betänkande 1984/85:34
Näringsutskottets betänkande 1984/85:26
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1984/85:19 och 20
Bostadsutskottets betänkanden 1984/85:18–22

11 § Anmälades och bordlades

Proposition

1984/85:209 Förskola för alla barn

12 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1984/85:3217 av *Kjell Mattsson m. fl.*

1984/85:3218 av *Rolf Dahlberg m. fl.*

1984/85:3219 av *Kerstin Ekman och Olle Grahn*

Försöksverksamhet med förenklade regler om byggnadslov m. m. i vissa kommuner (prop. 1984/85:207)

13 § Kammarén åtskildes kl. 13.41.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert